

Engelse Mastiff, Fila Brasileiro en Russische Owcharka. Oorsprong en achtergrond van hun gedrag.

Tekst: Elian Hattinga van 't Sant

Drie rassen die niet met zich laten spotten: de Engelse Mastiff, de Fila Brasileiro en de Russische Owcharka. Alle drie zijn ze - met een schofthoogte van rond de 75 cm en een gewicht van 60-80 kg - honden waarbij het letterlijk en figuurlijk niet gemakkelijk is om overeind te blijven als zij een bepaalde richting inslaan.

De door een genmutatie veroorzaakte brede schedel en kortere snuit, die dit soort honden een extra kolossaal en indrukwekkend uiterlijk geeft, moet al heel vroeg mensen hebben aangesproken. Op Assyrische en Babylonische reliëfs uit de oudheid (2000 – 500 v. Chr.) staat dit type enorme honden al afgebeeld en de Grieken spraken al in de 4^e eeuw v. Chr. van Molossers, grote honden die huis en vee verdedigden.

Molossers

Dat was reden voor de 19^e en vroeg 20ste eeuwse kynologen om te denken dat de ‘molosserrassen’ oeroude rassen waren. Van de Engelse Mastiff – tevens een van de ‘componenten’ van de Fila Brasileiro - wordt verteld dat hij als vechthond met de Romeinse legioenen vlak voor het begin van de jaartelling meegenomen was naar Engeland. De Owcharka zou afstammen van de Molossers die in het verre verleden meegenomen waren de Kaukasus in. Als ras zijn de Owcharka en de Fila echter van tamelijk recente datum, terwijl de Engelse Mastiff niet veel verder teruggaat dan 150 jaar.

Niet-edel

Het woord ‘mastiff’ werd in het Engeland voor het eerst als soortnaam gebruikt in 1387. Mastiffs waren grote honden die - in tegenstelling tot ‘edele’ jachthonden zoals de greyhound - als niet-edel werden beschouwd. Het woord ‘mastiff’ werd gebruikt voor de bastaardhonden die herders gebruikten bij de kuddes (*shepherd's cur*), maar soms werden er ook grote honden mee aangeduid die werden gebruikt voor de jacht op wilde zwijnen. Mastiffs dienden ook vaak als waakhond. Ze worden regelmatig in één adem ‘*banddogge*’ genoemd omdat ze meestal aan de ketting lagen. Hun reputatie was niet al te goed. Wild en fel (*savage and furious*) werden ze genoemd. In diverse 16e eeuwse bronnen, zoals de traktaten van John Caius en William Harrison, werd de mastiff beschreven als een enorme hond, koppig lelijk, happig, zwaarlijvig en daardoor niet zo snel, verschrikkelijk en angstaanjagend om te zien (*a huge dog, stubborn, ugly, eager, burthenous of body (and therefore of but little swiftness), terrible and fearful to behold*).

Bullbaiters

Aangezien de 16^e eeuwse auteurs die over mastiffs schrijven – geïnspireerd door het humanisme – graag, en soms heel letterlijk, Romeinse traktaten citeerden, is lang niet altijd duidelijk in hoeverre de omschrijvingen kloppen. Doel van dergelijke traktaten was in die tijd niet zozeer de ‘werkelijkheid’ weer te geven, maar te doceren.

Hoezeer het woord ‘mastiff’ in het verleden gewoon iedere grote, wat fellere hond kon aanduiden, blijkt wel uit een omschrijving uit het begin van de 18^e eeuw. Daar wordt als omschrijving van de wolf gegeven: ‘*a kind of wild mastiff*’.

Er zijn heel terloops ook wel positieve geluiden. Shakespeare noemt in zijn toneelstuk over Hendrik V uit 1599 mastiffs ‘moedig’ (*courageous*). Dat het toch niet direct lieverdjes waren, blijkt wel uit diverse vermeldingen dat mastiffs gebruikt werden voor *baiting*: een bloedige sport waarbij de honden zich in stieren of beren moesten vastbijten. Dat de Engelse Mastiff genetisch heel dicht bij de Bulldog, de Bulterriër en de Boxer staat, wijst erop dat ergens onder hun voorvaderen wel wat *bullbaiters* moeten hebben gezeten (Parker 2004,2012).

Rage

Nadat in 1835 bloedige sporten zoals *baiting* bij wet verboden werden door het aannemen van de *Cruelty to Animals Act*, waren de voor dit doel gefokte vechthonden echter gedoemd te verdwijnen. Vlak nadat rond 1870 door het succes van de eerste hondenshows de rashondenfokkerij een ware rage was geworden, was de Mastiff een van de eerste rassen die de Engelse kynologen weer op de been trachtten te helpen. Honden die aan het beeld van een ‘mastiff’ voldeden werden her en der geselecteerd om gericht mee te fokken. Daaronder vielen zowel her en der bij hondenhandelaren opgekochte honden, als de mastiffs van Lyme Hall. De respectabel oude, adellijke familie Legh of Lyme claimde dat ze deze honden al vanaf de 15^e eeuw ongewijzigd fokten.

Nobel

Het stond buiten kijf dat deze voor de hondenshows bestemde honden zich nu qua karakter anders moesten gedragen dan de vechthonden van destijds. Honden met een slecht karakter werden door hun grootte als een gevaar voor hun eigenaar en de schrik van de buurt beschouwd. Het was niet de bedoeling dat daarmee gefokt werd.

In 1879 spreekt Hugh Dalziel in zijn *British Dogs* over de zuiver gefokte Mastiff als nobel, waardig, moedig, majestueus en ruimhartig. Deze hond onderscheidde zich door zijn kalme waardigheid en zijn natuurlijke neiging om de zijnen te beschermen. Hij was zachtaardig (*gentle*) en niet agressief (*not given to quarrel*), waarmee de zuiver gefokte Mastiff het toonbeeld was van “*the power of man in taming down the fierce nature of the fighting dog in Britain*”. Want zonder twijfel was de Mastiff “*greatly modified and improved*” sinds de tijd dat hij het als vechthond had moeten opnemen tegen beren en stieren.

Inteelt

Terwijl de Mastiff in 1871 zo populair was dat er 63 honden aan de Chrystal Palace Show in Londen meededen, was het ras in 1907 bijna van de kaart verdwenen. Dat had wellicht te maken met de grote mate van inteelt. In de *New Book of the Dog* uit 1907 wordt verteld dat een reu, Crown Prince genaamd, zo veel nakomelingen had verwekt dat de fokkerij erdoor werd bemoeilijkt. Maar ook werden in deze tijd enorm zware honden (tot over de 100 kg) gefokt met veel huidplooiën en korte snuiten. Volgens Croxton Smith die in 1948 over het ras schrijft, was de bijgevolg slechte gezondheid de voornaamste reden dat het ras steeds minder populair werd en in 1935 opnieuw vrijwel uitstierf.

Amerika

De energie die nodig was om de honden in goede conditie te houden en de hoge kosten die het met zich meebracht om honden van zulk formaat in een tijd van crisis en oorlog te voeden, droegen al evenmin bij tot hun populariteit bij het grote publiek. Na de Tweede Wereldoorlog werd het – op een enkele Mastiff na - uitgestorven ras in Engeland dan ook weer opgebouwd met behulp van veertien Mastiffs die men nog met moeite in Amerika kon vinden. Hoewel de Engelse Mastiff huis, haard en levende have, inclusief de eigen mensen beschermt tegen vreemde indringers en dan niet onderschat moet worden, is het in wezen een gemoedelijke hond, die in een onderzoek naar agressie bij dertig rassen (Duffy 2008) gemiddeld scoort in agressie naar vreemden en onder gemiddeld scoort wat betreft agressie naar andere honden.

Kruisingen

Van de Fila Brasileiro en de Owcharka kan dit laatste niet gezegd worden. De Fila Brasileiro is ontstaan uit kruisingen van honden die door Europeanen in de eeuwen na de officiële ontdekking van Brazilië in 1500 zijn meegenomen. Brazilië werd door Portugal geclaimd als kolonie, maar een deeltje ervan langs de kust was tot 1661 in handen van Nederlanders. In de 19^e en 20ste eeuw vestigden zich ook veel Duitsers en Italianen in Brazilië. Al deze immigranten en kolonisten namen honden mee die ze, al naar gelang hun bezigheden als goudzoeker, slavenplantage-eigenaar, veeboer of grootgrondbezitter, inzetten voor bewaking en voor het beschermen of hoeden van vee.

Slaven

Van de Fila, die vanaf 1950 als ras werd erkend en gefokt, wordt vermoed dat hij voortgekomen is uit kruisingen van Engelse Mastiffs en Bulldoggen, Bloedhonden, Portugese mastiff-achtige honden (Rafeiro) en allerlei lokale honden. Hij werd primair gebruikt als waakhond en beschermer van mensen en vee tegen kwaadwillende mensen en gevaarlijke dieren zoals jaguars, maar ook voor de jacht en het opsporen van weggelopen slaven. Voor dit laatste, vertelt Reverend J.G. Wood in de versie uit 1874 van zijn *Illustrated Natural History*, werden vanouds al in het Caribisch gebied door Spanjaarden speciaal mastiffs met bloedhonden gekruist, die ook ingezet werden tegen rebellen.

Duivel

Deze honden die *fierce and sagacious* waren, werden beschouwd als de duivel in eigen persoon. Wellicht heeft dit de Portugezen ook op ideeën gebracht of zijn verhalen over de herkomst van de Fila met deze verhalen in verband gebracht.

De Fila staat er in ieder geval om bekend agressief en enorm wantrouwend ten opzichte van vreemden te zijn. Reden waarom hij in diverse landen, zoals bijvoorbeeld Nieuw-Zeeland, Australië, Engeland, Noorwegen en Denemarken, niet geïmporteerd of alleen met een speciale gerechtelijke vergunning gehouden mag worden.

Agressie

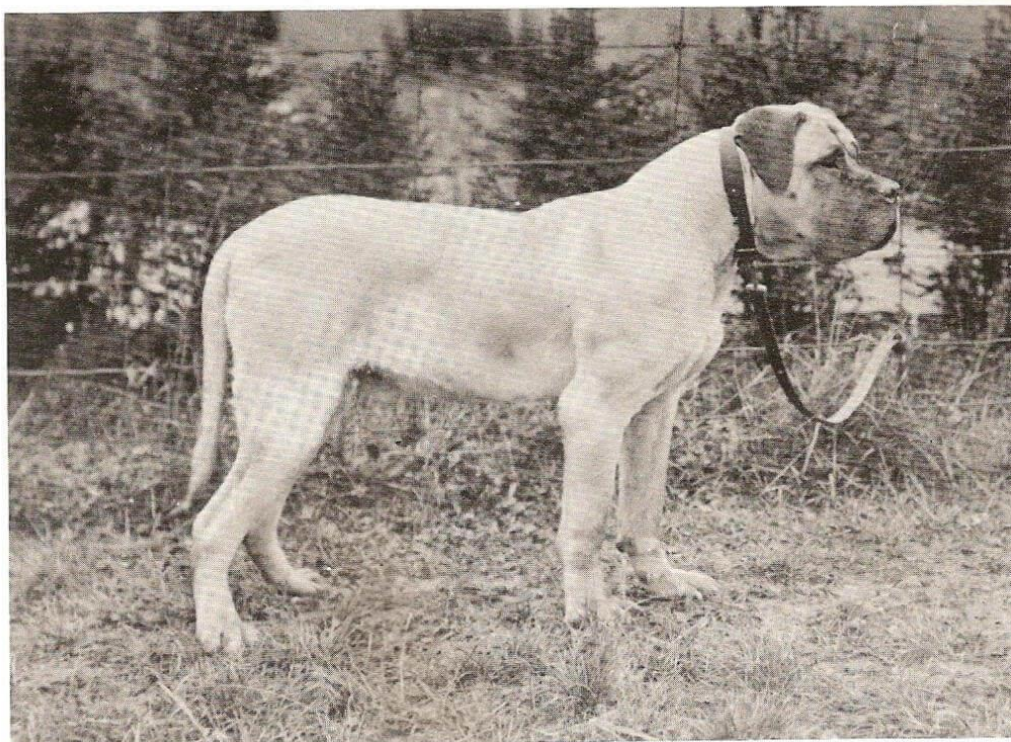
Voor de Owcharka geldt dit niet, hoewel hij regelmatig op internet op de eerste plaats staat in allerlei top 10 lijstjes over de meest agressieve hondenrassen. Owcharka's zijn dan ook ontstaan uit kruisingen van allerlei grote Russische waak- en verdedigingshonden, die mensen en vee moesten verdedigen tegen beren en wolven. Er zijn verschillende variëteiten met een wisselende mate van agressie, die vaak al op een leeftijd van enkele weken tot uiting komt. In het algemeen zijn de honden heel territoriaal en agressief tegen mensen en honden die binnen hun (ruime) grenzen komen. Dat betekent in de praktijk dat in Nederland een Owcharka – net als de Fila – constant geprikkeld wordt en zelden kan ontspannen, aangezien er in ons overbevolkte land voortdurend dergelijke indringers zijn. Ze staan vrijwel permanent op scherp. Het maakt het leven van deze honden voor hun eigenaars, voor hun omgeving én voor henzelf dan ook bijzonder onaangenaam en stressvol. Dat zou voldoende reden voor een hondenliefhebber moeten zijn, zou je zo zeggen, om er vooral geen te nemen.

Wetenschappelijke literatuur:

Duffy, D.L., Hsu, Y & Serpell, J.A. (2008). Breed differences in canine aggression. *Applied Animal Behaviour Science* 114, 441–460

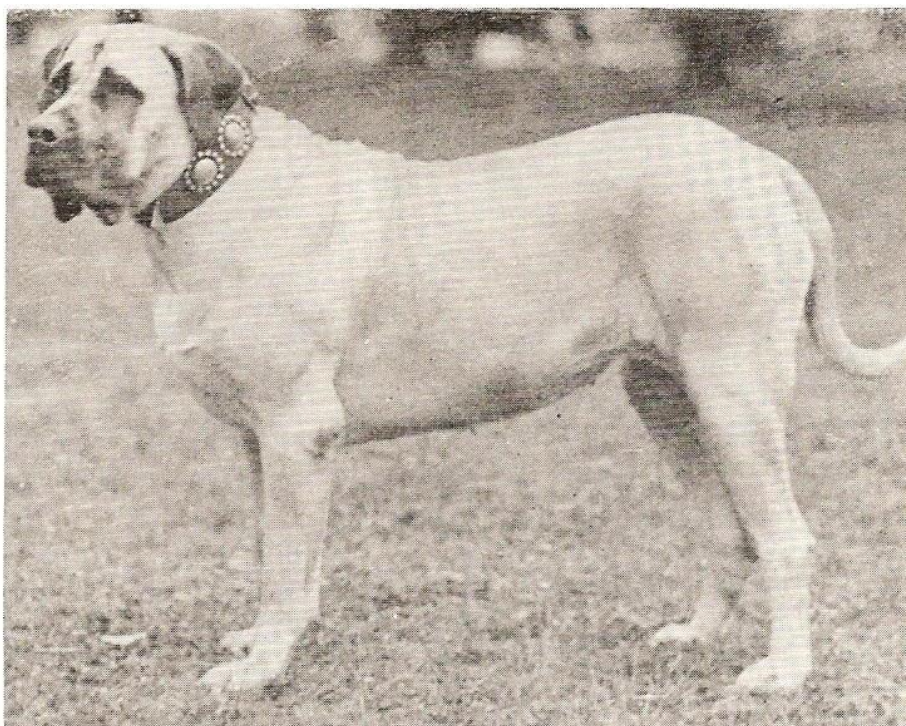
Parker, Heidi G. et al. (2004). Genetic Structure of the Purebred Domestic Dog. *Science* 304, 1160-1164.

Parker, Heidi G. (2012). Analyses of modern dog breeds. *Mammalian Genome* 23, 19-27

Sir Galahad
Born May 21, 1923. Bred by Guy P. Greenwood

American Ch. Cleopatra

(Ch. Beowulf x Boadicea of Wingfield)

*Born December 31, 1919. Bred by C. W. Dickinson, Toronto,
Canada. Owned by Katherine McGuire, Ossining, New York.*

